

Naturalne ugodnosti prosvetnih uslužbencev

78. člen zakona o javnih uslužbenih delavcih določa, da se v posameznih službah, v katerih narava službe in delovne razmere zahtevajo, lahko uvedejo s predpisi Zveznega izvršnega sveta posebne ugodnosti (brezplačno stanovanje in kurivo). 241. člen istega zakona pa pravi, da ima učeno in vzgojno osebje, ki dela na šolah oziroma vzgojnih zavodih v vaseh, pravico do brezplačnega stanovanja in kuriva. Med končnimi določbami tega zakona je v 440. členu 5. točka, ki določa, da ostanje v veljavi do novih predpisov predpisi o pravici učnega osebja do brezplačnega stanovanja in kuriva. Torej je do nadaljnjega v veljavi uredba o pravici učiteljev, vzgojiteljev in profesorjev do brezplačnega stanovanja in kuriva, ki že sedem let dela zaradi svoje ohranitve hudo kri in povzroča stalne spore. V 1. členu te uredbe čitamo: »Učitelji, vzgojitelji in profesorji, ki služujejo v vaseh in stanujejo v državnih posojilnih, ne plačujejo za tako stanovanje najemnine. Če v državnem posojilni ni primernega (poudarja pisec) stanovanja, mora krajevni ljudski odbor učiteljem, vzgojiteljem in profesorjem preskrbeti brezplačno stanovanje. Najemnina za tako stanovanje gre v breme krajevnega ljudskega odbora.«

V tem pogledu so predpisi uredbe povsem jasni in bi ne bilo treba nobenih razprav in nesoglasij, če bi vsi upoštevali, da mora učeno osebje na vasi dobiti primerno brezplačno stanovanje, ker narava službe in delovne razmere zahtevajo. Jasno je tudi, da te pravice nimajo učitelji, vzgojitelji in profesorji, ki služujejo v krajih, kjer so sedeži O.I.O. in v industrijskih krajih. Zmedo pa dela določilo drugega odstavka tega člena, ki pravi, da je mogoče odobriti iste ugodnosti učnemu in vzgojnemu osebju, ki služuje v takih manjših mestih in v takih manjših industrijskih krajih, v katerih so življenjske in službene razmere podobne kot v vaseh. Minister za prosveto je bil dolžan določiti ta mesta in te kraje. Ker tega ni storil pred sedmimi leti, smo se danes brez seznama omenjenih krajev. Če bi bilo to urejeno, bi ne bilo toliko slabe volje. Sedaj se morajo prosvetni uslužbenci v prvi vrsti boriti za izvajanje uredbe, v drugi vrsti pa za priznanje pravice do ugodnosti po tej uredbi.

Ni dvoma, da je imel izdajatelj uredbe v njo jasen namen. Gotovo je hotel s to ugodnostjo privabiti učiteljske v manj vabljive kraje, pri čemer pa ne smemo pozabiti na važnejši razlog, namreč, zagotoviti učnemu in vzgojnemu osebju v kraju službovanja stanovanje, da bi se zadržalo v njem in zaživel med ljudmi in z njimi, ker je to za uspešno delo v šoli nujno. Da je res tako, lahko sklepamo iz tega, da Uredba nikjer ne govori o stanovanju, temveč samo o stanovanju. Tudi novi zakon o javnih uslužbenih delavcih govori le o stanovanju.

Stanovanjska stiska pa je pri nepoznanju in samovoljnem tolmačenju Uredbe privedla do najrazličnejših variant izvajanja določb, ki so zmedo še povečale. Kjer je pri šolah dovolj stanovanj za učno osebje, je stvar v redu, Priložbe so zaradi sodobne urejenosti stanovanj. Mnogo slabše pa je, kjer občine nimajo stanovanj v šoli ali v zgradbah za učitelje. Poglejmo, kako je tam!

Ponekod se mora učitelj zadovoljiti s kakršnim koli stanovanjem in je tako zadeva za ljudski odbor rešena; drugje si učitelji sami poiščejo primernejše stanovanje, kakor jim ga nudi L.O., in zahtevajo od L.O. plačilo razlike v najemninah. Prav tako je prišlo v navado, da L.O. ne plačuje stanovanja, temveč učnemu osebju, in to pogosto ne glede na dejansko višino stanarine, ki jo posamezni učitelj plačuje. Nekaterim se zdi ta rešitev najboljša. So pa še uslužbeni, ki imajo stanovanje v večjih krajih, pa se iz bojazni za stanovanje vozijo dnevno v službo tudi po več deset kilometrov daleč. Občina je takih ljudi vesela, ker jim ni treba dajati stanovanja, pogosto pa ne dobe niti stanarine. Med te bi do neke mere mogli prištevati tudi tiste poročene uslužbenice, ki so zaradi zaposlitve v raznih krajih prisiljeni stanovati izven kraja službovanja.

ne bo uredilo samo v praksi, bi bilo treba v uredbi tudi zagotoviti, da bodo stanovanja na tehnični in higieni razvojni stopnji 20. stoletja.

Nova uredba pa mora zlasti odpraviti negotovost glede tega, kateri kraji sodijo med tiste, ki dajejo pravico do stanovanja. Tudi glede kuriva so nekatere nejasnosti, vendar bi se jih dalo odstraniti z malo dobre volje. Najbolje bi bilo, da občine zagotovijo šolskim odborom v proračunu potrebne kredite za nabavo kuriva za šolo in učno osebje. Tako bodo vedno zagotovljeni potrebni krediti v višini dnevnih cen goriva. Stvar dogovora med upraviteljem in učitelji je, ali bodo prejeli kurivo v predpisani količini ali pa ustrezno vrednost v denarju. To možnost pa naj bi uredba dopuščala, da ne bi sicer prihajalo do samovolje z ene ali druge strani.

Ker je mogoče kuriti le z drvmi in ne z denarjem, je glede na različne cene drv in na njihane cen prav, da je učnemu osebju zagotovljena količina kuriva, ne pa nadomestilo v denarju, ker le tako bo mogoče realno vrednost te ugodnosti izenačiti po vsej Sloveniji. Ni dvoma, da je treba šteti stanovanje in kurivo za sestavni

Poročilo o prvi seji novega republiškega odbora

Odbor si je na svoji prvi seji izbral za predsednika Henrika Zdešarja, za prvega podpredsednika Miroslava Ravbarja, za drugega podpredsednika Dušo Gajšeka, za tajnika Oskarja Pečeta in za blagajnika Emo Potrca. Sekretariat republiškega odbora sestavljajo predsednika, dva podpredsednika in tajnik. Upravni odbor UPZ Emil Adamič je v RO delegiral kot svojega predstavnika Marijo Zbogar, v odboru UPZ pa bo RO Zdrženja učiteljev in profesorjev predstavljali Srečko Pečar.

Da bi se delo čim bolj smotno organiziralo, je odbor postavil štiri komisije, ki bo vsaka v svojem področju skrbel za aktivizacijo vsega članstva. Komisije so te: komisija za ideološki in strokovni dvig članstva (predsednik Vladimir Cvetko, namestnik Henrik Zdešar); komisija za uslužbenška razmerja (predsednik Oskar Peče, namestnik Stane Melihar); komisija za materialna vprašanja in za letovanja (predsednik Stjepan Trobiš, namestnik Duša Gajšek); komisija za mednarodne zveze (predsednik Čemažar, namestnik Peče).

Tovariš Zdešar je poročal o prvi seji Centralnega odbora v Beogradu ter nakazal problematiko, s katero se bodo naša društva po sprejetju novih zakonov predvsem srečala.

Republiški svet za šolstvo je sprejel predlog, naj se uvede tuj jezik šole v 5. razred osemletke; obvezen naj bi bil za vse osemletke, ne pa za vse učence. P. Planinšek navaja v 22. števi. Prosvetnega delavca mnogo tehničnih razlogov, zakaj naj bi bil tuj jezik neobvezen. Poleg teh razlogov so še drugi, ki jih člankar ni navedel. Čeprav imamo enotno obvezno šolo, si ne smemo tega tako predstavljati, kakor da so tudi materialni in drugi pogoji za šolanje povsod enaki. Prav tako so učenci različno nadarjeni in imajo sami ali pa njihovi starši različne načrte za bodočnost. Tuj jezik so razmeroma težki in tudi najosobnejše metode poučevanja tujih jezikov ne bodo mogle znatno olajšati učenja, čeprav bi se celo zahtevnost nekoliko zmanjšala. Pokazalo se je, da imajo po sedanjih nižjih gimnazijah na vaseh učenci v tujih jezikih nepopoljen uspeh. Na učiteljski v Novem mestu že nekaj let ugotavljamo v prvih letnikih, da prinesejo učenci z nižjih gimnazij, v katerih je bil reden pouk tujega jezika v vseh štirih razredih, prav malo in da znajo učenci snov komaj za podrgni razred. Razumljivo je, da so tukaj tudi častne izjeme. Po vaških nižjih gimnazijah je seveda poglavita težava v tem, ker učenci nimajo časa, da bi se učili tudi doma, ne samo v šoli. Zaradi tega jih mnogo pade in ne izdela vseh štirih razredov

del rednih mesečnih dohodkov in da torej ne more biti nobenih izgovorov, da za to ni sredstev. V tem pogledu bi treba več doslednosti pri izvajanju uredbe. Občine se bodo morale spriznati z misljo, da so to zakonite pravice prosvetnih uslužbencev in ne od njihove dobre volje odvisne ugodnosti.

Treba pa je tudi občine rešiti stalnih kritik s strani prosvetnih uslužbencev s tem, da bo uredba res natančno določala, kdo, kje in kakšno pravico ima po njej. S tem bo prihranjeno mnogo slabe volje in nezgodov, ki se pojavljajo včasih tudi neupravičeno. Upoštevati je treba, da so uslužbeni samski, poročeni, ovdovelj in ločeni in da je pri vseh možnost, da imajo otroke ali pa da so brez njih. Poročeni pa so lahko z učitelji ali neučitelji oz. z učiteljicami ali neučiteljicami; zakonci neučiteljski so lahko v službi ali ne. Za vse te skupine uslužbenec je treba kolikor se da natančno določiti minimalno količino kuriva in minimalni obseg stanovanja. Menimo, da ostalih razlik med posameznimi učnimi močmi ne bi kazalo jemati v poštev pri odmeri pravice.

To razmišljanje je napisano s stališča vaških potreb, ker tudi zakonska določba upošteva samo učno in vzgojno osebje na vasi. Menimo pa, da ne bi bilo napak, če bi tudi ostalo učno in vzgojno osebje dobilo namesto naravnih ugodnosti, ki jih imajo tovariši na vasi, ustrezno nadomestilo.

Tovariš Trobiš je poročal o seji predsedstva republiškega sindikalnega sveta, nakar je odbor določil smernice za delo komisij v letu 1958. Po teh smernicah se bo prva komisija zavzela za okrajne pedagoške centre. V vsaki občini pa naj bi po ena šola — in to brez vsakega posebnega naslova — bila dejanski center splošnega izobraževanja. Največjo pomoč pa morajo trenutno dobiti pripravniki. Še šole z nad desetimi prosvetnimi delavci, od katerih ima komaj po eden strokovni izpit. Gradivo za strokovne izpite je treba objaviti, sam sistem strokovnih izpitov pa čim prej revidirati. Strokovni izpit naj bo izpit o praktični usposobljenosti učitelja, ne pa ponovitve diplomskega izpita.

Druga komisija naj osredotoči svojo pozornost na preveč napake, ki so bile storjene ob preveč letu 1952, je treba popraviti. Za tovaršice, ki so kot upokojeni delali s polno delovno zaposlitvijo, se je treba zavzeti, da dobe pravico do 5-odstotnega zvišanja pokojninske osnove.

Tretja komisija naj pripravila teze za nove uredbe o dodatkih in uredbe o plačevanju nadurnega dela. Pri letovanjih ne moremo misliti že letos na kako veliko akcijo; za sedaj bi usposobili za sprejem prosvetnih delavcev tri, štiri šole ob morju.

Tuji jeziki v osemletkah

gimnazije oziroma pozneje ne bi pri enaki zahtevnosti in enakih metodah dovršili osemletke. Kaj je posledica? Po sedanjih predpisi se ne moreta mladinci in mladinke, ki nista dovršila nižje gimnazije oziroma osemletke, učiti nobene obrti. Ali naj bo tuj jezik, ki ga obrtni ne bo več potreboval, vzrok, da sicer sposobni mladinci ne bi mogli postati dobri obrtniki? To ne sme biti! Truditi se moramo za to, da bodo vsi normalno razviti učenci uspešno izdelali osemletko. Čehi celo v nemški Avstriji pred prvo svetovno vojno niso imeli obvezne nemščine v meščanskih šolah, ki so dajale odlično podlago raznim poznejšim obrtnikom in industrijskim strokovnjakom. Lahko rečemo, da so tudi te šole močno prispevale k visoki tehnični kulturi na Češkem.

MARŠIKAJ BI BILO DOBRO IN KORISTNO ZNATI, TODA ZA DOSEGO DOLOČENIH CILJEV SE JE TREBA MARŠIKAJEM KORISTNEMU ODPOVEDATI! Naše gospodarstvo potrebuje mnogo kvalificiranih delavcev, saj obrt in industrija bolelata prav za pomanjkanjem kvalificiranih delavcev. To je v veliki meri vzrok prejemne zmogljivosti tovarn, zato premalo proizvodnje. Naš standard se bo dvignil, ko bomo več proizvajali, ko bo naše blago tudi po kakovosti lahko tekmovalo s tujimi izdelki. In zato nikakor ne bi bilo prav, da bi zaradi tujega jezika v osemletkah o-

Seja sveta za šolstvo Ljudske republike Slovenije

Dne 13. februarja je bila v Ljubljani deveta redna seja republiškega sveta za šolstvo. Od vseh obravnavanih vprašanj so bila pomembna predvsem tri: razprava o problematiki gradnje obveznih šol in odobritev normativov za gradnjo šol, pravilnik o sprejemu maturantov splošnoizobraževalnih in strokovnih šol za pouk na osemletnih šolah in ponovna razprava o ustanovitvi Zavoda za proučevanje izobraževanja odraslih.

Zavod za proučevanje šolstva je že lani sklical posvetovanje o problematiki šolskih gradenj. Na njem so izbrali komisijo iz vrst pedagogov, arhitektov, zdravnikov in gospodarstvenikov. Ta je izdelala začasne in okvirne smernice za zidavo šol v Ljudski republiki Sloveniji. O teh smernicah je sedaj razpravljal svet za šolstvo. Ugotovil je, da je zidava šol po volni stisko sicer za silo omilila, vendar ne dovolj. Poglavita napaka je bila v tem, da je bila ta zidava nenačrtna in ni upoštevala najrazličnejših činiteljev, pomembnih pri gradnji šolskih poslopij. Predvsem je treba n. p. pošteti pedagoške, medicinske in načrtovalna načela, ki morajo biti v skladu z našo go-

spodarsko zmogljivostjo. Iz predlaganih normativov je videti, da bodo zidavo močno pocenili. Svet za šolstvo je omejen komisiji priporočil, naj normative še enkrat pregleda in pri tem tudi prouči vprašanje zidave telovadnic, ki jih predloženi načrti niso upoštevali.

Pravilnik o sprejemu maturantov splošnoizobraževalnih in strokovnih šol za pouk na osemletkah je svet za šolstvo sprejel. Seveda bodo morali kandidati opraviti dopolnilni pedagoški izpit. Svet je bil tudi mnenja, da mora kandidat imeti v maturitetnem spričevanju praviloma prav dober, najmanj pa dober uspeh v predmetih, ki jih bo učil na razviti osemletni šoli ali na nižji gimnaziji. Pri pedagoškem izpolnjevanju bo nudil mladim kandidatom v pomoč Pedagoški center. Pedagoški izpit morajo kandidati opraviti po dveh letih službovanja.

Nedvomno bo nov pritek maturantov v učiteljske vrste kvaliteten in kvantitetno precej pripomogel k rasti našega šolstva.

O Zavodu za izobraževanje odraslih je svet za šolstvo razpravljala na eni izmed prejšnjih sej. To pot ga je preimenoval v Zavod za proučevanje izobraževanja odraslih. Ta bo skrbel in usmerjal delo za poškolsko splošno in strokovno izobraževanje odraslih, pospeševal to dejavnost in pomagal raznim ustanovam in organizacijam, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih. Praviloma bo imel samo zunanje strokovne sodelavce. Po mnenju sveta za šolstvo je treba vse poškolski sistem izobraževanja nasloniti na naše redno šolstvo. Dejavnost je treba

ba podpirati predvsem po okrajih in občinah.

Republiški svet za šolstvo je nadalje razpravljalo še o nekaterih drugih vprašanjih. Tako je na primer razpravljalo o pravilniku o privatnih izpiti na učiteljskih ter ga tudi potrdilo. Kandidat, ki hoče opraviti privatni izpit za enega ali več letnikov učiteljskega, mora obvladati vse predpisano učno snov. Če hoče napraviti privatni izpit za četrty letnik, mora imeti po tri hospitacije v vsakem razredu nižje stopnje osemletke in po en nastop iz slovenščine, matematike in pisanja v vsakem razredu. Za peti letnik pa mora opraviti štirinajst dnevno prakso na nižji stopnji osemletne šole. Prav tako mora seveda tudi imeti hospitacije in nastope. Mimo tega mora pred izpitom tudi predložiti domačo nalogo, za katero mu je dal temo izpraševalec pedagoške skupine. Pravilnik obsega še nekatere druge določbe.

Svet za šolstvo je tudi potrdil ustanovitev administrativne šole v Novem mestu, ki praktično že dela od jeseni. Potreba po strokovnih šolah v novomeškem okraju je zelo velika, saj to območje ni industrijsko. Omogočila bo šolanje istim otrokom, ki ne zmorejo ali tudi nečijo dolgotrajnejšega šolanja. Predvsem gre tu za žensko mladino in v sedanjem obdobju za otroke padlih borcev, ki jim je treba zagotoviti izobrazbo. Za to se je za šolo in za ureditev internata posebej zavzela Zveza borcev okraja Novo mesto. Svet za šolstvo je šoli priznal privlačnost in je njeno ustanovitev tudi potrdil.

Svet je razpravljalo še o nekaterih tekočih problemih.

Seja predsedstva Centralnega odbora Zdrženja prosvetnih delavcev

V Beogradu je bila 25. januarja t. l. seja predsedstva centralnega odbora našega Zdrženja. Na njej so razpravljali o sodelovanju prosvetnih delavcev v predvolilni dejavnosti, o mednarodnih zvezah našega Zdrženja, o izvajanju zakona o javnih uslužbenih in o delovnem načrtu centralnega odbora za leto 1958.

V zvezi z volitvami v zvezo in v republiške skupščine so razpravljali o oblikah sodelovanja prosvetnih delavcev in združenj v predvolilni dejavnosti. Pri tem so ugotovili, da so se prosvetni delavci že v veliki meri vključili v predvolilno aktivnost.

Na seji so sklenili pripraviti četrt prosvetnim delavcem, da se v občinah in okrajih vključijo v aktivne, ki jih organizirajo odbori Socialistične zveze delovnega ljudstva. Pomagajo

naj pojasnjevati ljudstvu dosežke uspehe v času od zadnjih volitev in ljudske skupščine.

O tem je treba v veliki meri pisati v republiške liste našega Zdrženja, ki naj v predvolilnem času čim več pripomorejo k izpolnitvi omenjenih nalog.

V razpravi o zvezah našega Zdrženja z mednarodnimi organizacijami prosvetnih delavcev in z nekaterimi nacionalnimi organizacijami ter v debati o zamenjavi prosvetnih delavcev je bilo opravljeno delo ugodno ocenjeno. Sklenjeno je bilo, da je treba to sodelovanje razvijati še naprej. Omenjene so bile nekatere pomanjkljivosti glede zamenjave prosvetnih delavcev (vedenje in odnosi posameznikov ter podobno), na kar je treba v prihodnje bolj paziti. Opozorjeno je bilo tudi na nekatere organizacijske pomanjkljivosti. Ob koncu je bil

sprejet načrt zamenjave za leto 1958.

V razpravi o izvajanju in uporabi določil zakona o javnih uslužbenih je bila poudarjena potreba po sodelovanju v ustreznih državnih organi pri sprejemanju posebnih predpisov o nekaterih vprašanjih iz tega zakona, ki jih bodo sprejeli zvezni izvršni svet, republiški izvršni svet in drugi zvezni in republiški organi.

Pri tem je treba zagotoviti, tako v okrajih kot tudi v občinah, sodelovanje predstavnikov Zdrženja v komisijah za uslužbenška vprašanja. Te komisije morajo skrbeti za izvajanje omenjenega zakona in v njegovo pravilno uporabo. V zvezi s tem so že bili sprejeti predlogi v sodelovanju s sekretariatom za prosveto in kulturo zveznega izvršnega sveta. Gre za ureditev nekaterih vprašanj iz omenjenega zakona, kot je na primer sprejem predpisov o konkuru in njegovem izvajanju ter vprašanje o sprejetju uredbe o položajnih plačah za prosvetne delavce.

Pri izvajanju zakona o javnih uslužbenih morajo organizacije in forumi nuditi vso pomoč komisijam za uslužbenška vprašanja in sodelovati v njihovem delu, da bo prevedba prosvetnih delavcev in drugih uslužbencev v pravi čas in v duhu zakona izvršena (do konca meseca marca tega leta).

V republiških mestih našega Zdrženja je treba seznaniti članstvo z določbami omenjenega zakona, da bodo Zdrženja in člani pripomogli k njegovemu izvajanju.

Ob koncu so na seji še razpravljali o izvajanju delovnega načrta v letu 1957 in sprejeli nov načrt za delo centralnega odbora v letu 1958.

Na temelju odločbe 3. plenuma centralnega odbora — bil je 7. decembra 1957 — so sklenili, da bodo 4. številko Revije šolstva, v kateri je natisnjeno gradivo s tretjega plenuma o reformi šolstva, poslali brezplačno vsem združenjem in okrajnim odborom.

Plenum republiškega odbora Zdrženja vzgojiteljev Slovenije

Dne 25. januarja 1958 je bil v Ljubljani plenum republiškega odbora Zdrženja vzgojiteljev Slovenije. Na njem so razpravljali o tehnični vzgoji mladine, o delu republiškega odbora in o sklepih kongresa Zdrženja vzgojiteljev Jugoslavije. O teh-

nični vzgoji mladine govorili tovariši Prvinšek.

Na plenumu se je razvila živahna razprava. O njej in o položaju o tehnični vzgoji mladine, o delu republiškega odbora in o sklepih kongresa Zdrženja vzgojiteljev Jugoslavije, O teh-

Občni zbori društev

vzgojiteljev

CELJE

Ker je delovno predsedstvo vodil zastopnik domskih vzgojiteljev, so na občnem zboru precej razpravljali o vzgoji v domovih. Ugotovili so, da niso bili realizirani lanski sklepi o vključitvi in strokovnem delu z domskimi vzgojitelji, medtem ko so predšolske vzgojiteljice delale v področju predšolske vzgoje. Vzrok, da so izvenšolski vzgojitelji večinoma nezainteresirani za reševanje svojih problemov, je v preobremenjenosti nekaterih. Domovi so teritorialno raztreseni, ne čuti se potreba po poglabljanju v delo, na drugi strani pa se tudi delo v vzgojnih domovih ne vrednoti pravilno. Nujno je potreben inšpektor za predšolsko in izvenšolsko vzgojo, ki bi se poglabljal v delo in nudil strokovno pomoč vzgojiteljem okraja Celje.

MARIBOR

V primeri z lanskoletnim občnim zborom je letos viden napredek društvenega dela. Dobro je bila podana analiza dela, čutili je neumorno silo inšpektorice Herman Vide, ki je nudila pomoč vzgojiteljicam in vzgojiteljem bivših okrajev Ptuj in Slovenj Gradec. Čutili je tudi razgibanost delo domskih vzgojiteljev mesta Maribor prav pri strokovnem dvigu teh vzgojiteljev.

GORICA

Združitev predšolskih in izvenšolskih vzgojiteljev je postala brez težav. Zelja izvenšolskih vzgojiteljev je, da bi za okrajno društvo pripravili predavanja profesor Pečiček in Berce. Zaradi finančnih težav društvo nujno potrebuje pomoč republiškega odbora. Člani so tudi predlagali, naj bi se društvo znižal odstotek članarine, ki jo mora odvajati društvenim okrajnim sindikalnim forumom. Okrajni inšpektor se pogiblja v probleme dela in o vsem informira okrajni svet za šolstvo. Predšolske vzgojiteljice so že vnaprej seznanjene z vsebino teme, ki jo obravnavajo na skupnih strokovnih sestankih in jo kritično analizirajo.

TROVRLJE

Občnega zbora se je udeležil le en vzgojitelj iz domov. Vzrok, da se ostali vzgojitelji niso vključili v društvo, je v tem, da so po domovih honorarno nameščenih vzgojiteljic študentje, ki ne čutijo potrebe po strokovnem izpolnjevanju. Na občnem zboru so razpravljali o delu in sklepih kongresa vzgojiteljev Jugoslavije. Poročilo o društvenem delu je bilo slabo. Diskusija je bila dobra, obravnavali so vprašanje inšpektorje. Zelja članstva je bila, da bi vrte obiskala republiški inšpektor tovaršica Dolančeva. Tudi vrtilci, ki so bili brez prehrane, naj bi imeli počitnice kakor šola. Predsednica sveta za šolstvo, ki je hkrati upraviteljica osnovne šole in vrta, je poudarila, da bi morali imeti vrtilci samostojno upravo. Sklepanje je bilo, da bodo na prvi seji novega odbora razpravljali o programu dela. Društvo bo organiziralo seminar za jezikovno vzgojo ter seminar za obdelavo prirodnega in odpadnega materiala.

MURSKA SOBOTA

V društvo so vključene izvenšolske vzgojiteljice. Strokovni sestanki se težko organizirajo zaradi velike teritorialne razdalje med posameznimi vrtilci. Okraj je pasiven, nameščen so po večini absolventke Srednje vzgojiteljske šole. Vzgojiteljice so preobremenjene z različnim političnim delom na terenu, kot novinke se bore s začetniškimi delom v ustanovi, poleg tega opravljajo še upravniške posle vrta. Marsikateri stremi le za tem, da bi bila čimprej premeščena iz murskosobotskega okraja. Predšolski inšpektor je v preteklem letu opravljal posle načelnika sveta za šolstvo in se zaradi zahtevnosti tega dela ni mogel dovolj posvetiti problemom predšolske vzgoje. V semestrskih počitnicah nameravajo organizirati seminar, na katerega bi povabili predavatelje iz Ljubljane.

Čudni otrok na univerzi

Tudi naše stoletje pozna čudne otroke. Na slovihi harvardski univerzi v ZDA študira atomsko fiziko FRED SAFIER, trinajstletni deček in Kalifornije. Se ne dve leti star je še poznal celo abecedo, dve leti kasneje je poleg mladinskih knjig prebral še tudi Homerja, s 13. letom je imel popolno srednjo šolo za seboj. Učne načrte so morali zanj svoji prikorjaviti. Dosegel je prvo svojih mladostnih želja — vpis na harvardsko univerzo. Nekaj časa je v Cambridgu, Mass., USA, kjer je imenovana univerza, zaradi dečkovega domotožja živel pri njem njegov oče. Zdaj je fant sam in pridno črta korak s svojimi starejšimi vrstničarji. Na poti vseučiliški tovarši. Na poti je njegova druga želja: atomski znanstvenik.

vipi

Pomembno in odgovorno delo vzgojiteljev v dijaških domovih

Na občnem zboru podružnice Združenja vzgojiteljev okr. Maribor je bil na dnevnem redu tudi referat o delu vzgojiteljev v dijaških domovih. Vemo, da je veliko pomanjkanje učnih moči po šolah in se o tem tudi veliko govori in piše, premalo pa vemo o občutnem pomanjkanju vzgojiteljev v domovih.

V dijaških domovih mariborskega okraja stanuje 2485 gojenec. Rednih vzgojiteljev je 30, honorarnih pa 28. Če upoštevamo, da bi bil potreben vsaj na 50 gojencev 1 redni vzgojitelj, in če proučimo potrebo v posameznih domovih, ugotovimo, da manjka še 26 rednih vzgojiteljev. Tako manjka v domovih skoraj polovico vzgojiteljev.

Kako odgovorno in pomembno je delo vzgojiteljev, pove najbolje to, da vzgojitelji nadomeščajo starše. Vzgojitelji razvijajo in utrjujejo dobre lastnosti gojencev. Gre za dober odnos do dela in skupnosti. Z gojenci mnogo razpravljajo o odnosih med ljudmi. Utrjujejo zavestno izpolnjevanje vsakodnevnih drobnih dolžnosti, ki navajajo gojence na higijensko, kulturno, zlasti pa na delovne navade. Vzgojitelji seznanjajo mladince o gospodarskih in političnih zadevah doma in po svetu, jim poglabljajo obzorje s političnimi izpolnjevanjem in jih tako najbolje pripravljajo za ustvarjalno delo v njihovem bodočem poklicu. Vzgojitelji gle-

dajo tudi na to, da se mladinci vestno pripravljajo na šolo. Vzgojiteljem gre za to, da vkorinijo v mladincu občje kvalitete socialističnega državljana. Maršal Tito je poudaril, da je naše največje bogastvo socialistični človek, ki ga je treba izoblikovati. Če vzgojitelj hoče biti kos velikim vzgojnim nalogam, mora biti podkovan v dialektičnem materializmu, obvladati politično ekonomijo, prebrati časopise in razne strokovne revije ter zlasti proučevati članke, o katerih naši najvišji državniški s Titom na čelu razpravljajo o naši ekonomiki, politiki in kulturi. Vzgojitelji morajo gojence v materialističnem svetovnem nazoru ne toliko s predavanji, ampak več z nepriljudnimi razgovori s posamezniki in manjšimi skupinami. Za vzgojitelja je tudi potrebno, da je kulturnik ali športnik, če je oboje, tem bolj.

Delo vzgojitelja v domu je težko in naporno, ker je tako raznoliko in zahtevno. Poleg tega je v domovih veliko večja obveznost kot pa v šolah, saj je treba v domovih delati tedensko po 42 ur. Izven teh ur pa je še dežurna služba. Ker je v splošnem premalo vzgojiteljev, ponekod odpadne na enega vzgojitelja po 100 in še več dijakov. Če pomislimo na hude pogoje dela v domovih, je razumljivo, zakaj se prosvetni delavci ogibljejo dela v domovih. Poleg tega tudi nimajo v vzgojnem delu v domo-

vih vzgojiteljev pravega razvoja, zato raje ostanejo v šolah, kjer izpolnjujejo znanje v svojem predmetu.

Materialne razmere vzgojiteljev bo treba izboljšati in zlasti upoštevati njihovo ustvarjalno

delo med mladino, ki jo pripravlja za trd bodoči poklic, v katerem bo z delovnim elanom in zadovoljstvom dvigala proizvodnjo in s tem dajala skupnosti največjo korist.

Rudi Ilec

Danes je bilo pri slovenščini res lepo...

Tako mi je povedala kolegica, da so se otroci pogovarjali, ko je po uri slovenščine stopila v razred. In bila je še ona radovedna, kaj jim je bilo tako všeč. Povedali so ji, da so vso uro deklamirali, učili so se, kako morajo povedati pesmico, da vsaj malo zadenejo tisti ton čustev, ki so navdajala pesnika tedaj, ko jo je ustvaril. Res da sem že med uro čutila prijeten stik z učenci, da sem brala v njih očeh zanimanje in navdušenje. Kljub temu pa nisem mislila, da jim je bilo res tako lepo. Zamislila sem se. Naši učni načrti so še vedno prenatrpani s slovnico in ustrezne učne knjige prepolne pravil, težkih pravil, ki se jih dijaki kljub razlagi uče na pamet kot papagaj, če zahtevamo od njih, da bi jih znali. Po drugi strani pa se nam dovoljuje vsa širina, da namreč izpuščamo iz učnega načrta vse nebitveno in sami potem to tudi zagovarjamo. Toda spet stojimo pred novim problemom. Meni se zdi nebitveno to, komu druemu spet drugo, in tako pridejo dijaki k izpitu z različnim znanjem. Zato se dogaja, da pisarniški pomožni uslužbenci, ki imajo samo štiri razrede nižje gimnazije, ne obvladajo niti osnovne pravopisa in v njihovih dopisih kar mrgoli grobih pravopisnih in stilističnih napak. Težišče pouka slovenskega jezika na osemletni in nižji gimnaziji naj bi bilo predvsem na pravopisu in pravopisu.

Seveda je vse to v tesni zvezi z drugim slovnicišnim znanjem, vendar bi moral biti učni načrt in predvsem tudi učbeniki na praktični podlagi — ne toliko teoretiziranja in ne toliko pravil. Ker često ne ločimo bistveno od nebitnega, smo sužnji učnega načrta, ki nas žene s svojimi zahtevami po slovnici tako daleč, da se bojimo daljši čas pomuditi se ob lepem berilu ali pesmi. Zanimarjamo tudi govorne, pravopisne ali stilistične vaje — vse samo zato, da dosežemo predpisani

učni načrt v slovnici. Pri vsem tem pa se otroci dolgočasijo, predmeta ne vzbujajo tako, kot bi ga morali, in tudi sami z uspehom niso zadovoljni. Njihovi spisi so vsebinsko in stilistično revni, v njih manjka besednega bogastva, polni so prapovsniških napak. Dijaki so v ustnem izražanju nesamostojni in nerodni. Zanimivo in prijetno poslušati, kako berejo. Na višji stopnji, kjer bi smeli pričakovati od njih estetskega branjca, se borijo še z najosnovnejšo tehniko: v težjih besedah nerodno in počasno vtežje črke, jih izpuščajo in se bore z ločili. V višjih razredih res ni časa, da bi ga posvečali tehnični branja, a če jih na to opozorimo in jim svetujemo, da bi bilo dobro, če bi sestavke doma dvakrat ali trikrat prebrali na glas, jih le malo čuti potrebo po tem. Zato je pri mnogih učencih res težko doseči, da kaj lepega res lepo in z občutkom preberejo, čeprav bi mnogi to radi znali. Zlasti jim povzročajo težave pesmi. Ze v uvodu jih vselej opozorim, kako je pesnik pesem v srcu doživel in kakšna čustva so jo rodila. Vsemu temu moramo prilagoditi tudi glas. Dijaki ne vidijo presledka med kiticami, ne vedo, da posamezne kitice izražajo različne misli, ki zahtevajo našega podoživljanja, če hočemo pesmico povedati lepo. Vedno znova jih moram opozorjati na ločila, ki podajajo in jim slovnicišnim znanjem, vendar bi moral biti učni načrt in predvsem tudi učbeniki na praktični podlagi — ne toliko teoretiziranja in ne toliko pravil. Ker često ne ločimo bistveno od nebitnega, smo sužnji učnega načrta, ki nas žene s svojimi zahtevami po slovnici tako daleč, da se bojimo daljši čas pomuditi se ob lepem berilu ali pesmi. Zanimarjamo tudi govorne, pravopisne ali stilistične vaje — vse samo zato, da dosežemo predpisani

»Danes je bilo pri slovenščini res lepo...«

Ob misli na ta stavek včasih le pozabim na obsežni učni načrt in se dalj pomudim ob čertem berilu ali pesmi. PT

Ob drugi izdaji hrvatskega berila za peti razred gimnazije

Hrvatska založba Školska knjiga je izdala v preteklem letu lepo število novih učbenikov. Marsikateri je bil z veseljem uporabljal tudi slovenski pedagogi in marsikateri bi bil lahko zgled našim sestavljalcem šolskih knjig.

Iz te, zarés lepe zbirke, me je najbolj zanimal učbenik za peto gimnazijo. Odkar smo namreč dobili nov učni načrt za višje razrede gimnazije (1955), se morajo spoprijemati naši slavisti z novimi težavami, saj še vedno nimajo primernih učbenikov. Pri razlagi literarne teorije v peti gimnaziji, na primer, si morajo pomagati s tujimi pripomočki, zglede za svoje razlage pa iščejo, ako imajo dovolj bogato knjižnico, v najrazličnejših izdajah domačih pisnikov in pisateljcev, v zbirkah prevodov iz tuje literature, predvsem pa v številnih predvojnih in sodobnih revijah.

Hrvatje pa so že ponatisnili Čitanko iz naše in strane književnosti za V. razred gimnazije (Školska knjiga, Zagreb 1957). Njeni sestavljalci Nikolič, Večerina in Dvořak so razdelili gradivo na tri dele: lirsko književnost, epska književnost in dramatika.

Posebno lepo sta zastopani lirsko in epska poezija — najprej domača in tuja ljudska lirika (starogrška in lirika primitivnih narodov), umetniško liriko pa zastopajo najpomembnejši pesniki, od rimskih in grških do sodobne poezije ameriških črncev.

Podobno je razporejena tudi epska književnost. Tu se seznanimo najprej s pesništvo, z domačimi in tujimi ljudskimi epskimi pesmimi, nato pa z umetno epsko poezijo (Dante-Mickiewicz-Nazor). Manj popolni sta zbirki proze in odlomkov iz dramskega pesništva. Tudi med pripovedke, ki prve zastopajo prozo, so uvrščene ljudske pripovedke, toda samo domače, sledijo pa jim umetne od Boccacciove, Gogoljeve do Hemingwayeve »Starac in morje«. Poglevaje o epiki zaključujejo odlomki iz romanov starejših in mlajših pisateljev.

Dramatsko pesništvo je predstavljen z odlomki najpo-

membnejših evropskih dram in kratkimi podatki o klasični in cerkveni dram.

V vsak primer nas uvajajo kratki podatki o avtorju, nekakšen povzetek pa tvorijo opombe z razlago manj znanih besed in vprašanja o vsebini ter obliki prebranega primera. Knjižica sta dodani še kazali piscev in del ter abecedno kazalo pojmov iz literarne teorije.

Hrvatski slavisti si torej lahko pomagajo pri prizadevanju, da bi navdušili mlaščino za besedno umetnost, z dobrim učbenikom, slovenski slavisti pa ostajajo pri tej, vedno težji nalogi, iz leta v leto praznih rok.

Eva Jeras

Iz naših društev

Tudi to društvo učiteljev!

Neko društvo učiteljev in profesorjev ima, n. pr., nekaj nad petdeset članov. Vsako leto se na nekaj sestankih snidejo, malo pogovorijo, sedejo morda še k skupnemu kosilu in se spet razidejo. Osebo se niti vsi med seboj ne poznajo. Mnogim, posebno mlajšim, tudi ni do tega. In vendar je namen takih zbilžanj predvsem osebni stik, osebnostna izmenjava misli, izkušenj, načrtov. Pozdraviti je treba vsako pobudo za to.

Se primernejši od zborovanj so za to skupni izleti. Če trajajo več dni, se prav posebno. In komu je osebno spoznavanje domovine bolj potrebno kakor pri prosvetnem delavcu? Taki izleti bi celo morali biti pogosto omogočeni. Širši pogledi, drugačno razumevanje in tudi drugačno podajanje so nesporna posledica takih ekskurzij.

Zavedajoč se važnosti poučne ekskurzije jo je odbor nekega DUP temeljito pripravil. Požrtvalno in trudoma je zbral večji znesek, ki bi bil skupno z društvenimi sredstvi omogočil udeležbo vsemu članstvu. Pet do šestdnevna ekskurzija čez

Zagreb in Kordun na Plitvička jezera in dalje skozi Liko v Split, povratek pa po morju in čez Reko — to je bilo v načrtu. Vsak posameznik bi moral prispevati pet sto dinarjev.

In koliko, menite, da se jih je prijavilo od petdeseterice? Reči in piši: sedem osebe iz srednje in ena s 15 osnovnih in podobnih šol! Izlet je svečano popadel.

To je bilo še v preteklem šolskem letu. S sredstvi, ki tako niso bila porabljena, je odbor istega DUP od začetku tekočega šolskega leta hotel organizirati brezplačni izlet na zagrebški velevojevo. Prijavilo se je 30 članov, dan ali dva pred odhodom pa jih je pet odpovedalo. Odbor je torej rezerviral 25 prenočišč in prav toliko obrokov hrane ter kupil 25 vozniških listov — prišlo pa je le 21 prijaviteljev, štirim se ni zdelo vredno, da bi se bili sploh oglasili.

Človek bi ne verjel in vendar je tudi to mogoče. Zgodilo se je v nekem našem DUP v drugem polletju 1957.

In kje so vzroki? Brez dvoma jih je več. Morda bi jih kdo analiziral?

Črna

Do nedavna je bil v občini stanovanjski problem dokaj težak, razumevanje občinske uprave pa je v Črni zagotovilo učitelstvu dostojna stanovanja. Podobno bo treba ukrenuti tudi v Mežici in Javorju.

V občini sta dve osemletki. Združitev ni delala posebnih težav. S prihodnjim šolskim letom bo treba združiti še administrativno in finančno poslovanje osnovne šole in nižje gimnazije. Delo šolskih odborov se je že dokaj izboljšalo.

Občutno je v občini pomanjkanje šolskih prostorov. V Črni manjka kar dvajsetih razredov; razredi v stari šoli in v Zervaju so neprimerni, v I., IV. in V. razredih je po 40 in več učencev. Zaradi pomanjkanja šolskih prostorov teh razredov ni mogoče razdeliti.

Za sodobni pouk šole seveda tudi niso dovolj opremljene s potrebnimi učili, dasiravno je občinski ljudski odbor dal za šolstvo znatna finančna sredstva. Predsednik DUP je v svojem poročilu poudaril, da ima občinski ljudski odbor Črna pravilen odnos in skrb za šole.

Postojna

Stanje šolskih stavb, zlasti pa pomanjkanje prostorov je ponekod prav žalostno, predvsem v Postojni in Hrufvici. Postojnska gimnazija ima svoje razrede porazdeljene kar na tri stavbe. Njeini izleti bodo v kratkem prijeti prejemati malico, velika potreba pa je za tiste, ki se vozijo, topila hrana. Dijaška kuhinja je torej nujna.

Higijenske razmere so posebno kritične na postojnski osnovni šoli, kjer gostueta še gimnazija in vaješka šola. Vseh učencev je tam nad 700; vsi ti imajo na razpolago pet stranišč brez umivalnih naprav, garderobe itd. Če bi na šoli vaješka šola, bi mnogi osnovnošolski otroci v Postojni ne imeli kje sedeti. Vaješka šola je namreč iz lastnih sredstev nabavila večje število šolskih klopi in stolov, ki jih uporablja osnovna šola.

Težava je tudi z učili in kabineti, ki so, kolikor jih sploh je, zelo slabi, da borna zaloga učil v njih še propada. Za ročna dela je OLO Koper obljubil več popolnih garnitur.

Stanovanjsko vprašanje prosvetnih delavcev je posebno v Postojni več kot kritično. Nekateri profesorji, n. pr., se morajo dnevnemu voziti, drugi morajo gostovati pri znanih. Zgodilo se je, da so marsikje imeli prednost neporočeni učitelji in so bili poročeni nezazeleni. Poleg materialnega pa pogrešajo učitelji in profesorji tudi moralnega priznanja za svoje delo.

Se vedno je neurejeno vprašanje težjih službenih mest v občini, kar velja za Smihel, Ornek, Ubelsko, Bukovje in Stodeno. Učiteljsvo na teh šolah še vedno ne prejema predpisane dodatka, ponekod pa ne plačujejo razredništva. Tudi z mesečnimi prejemki ne teče povsod gladko.

Sprememba odloka o nadurnem delu v Srbiji

Izvršni svet LR Srbije je predpisal določene spremembe odloka o učni obveznosti in o honoriranju nadurnega dela v šolah in vzgojnih zavodih, ki so stopile v veljavo 1. jan. t. l. Po novih predpisih ostane za večino predmetov na vseh šolah, kjer se vrši predmetni pouk, in to ne glede na naziv učitelja, učna obveznost 22 ur. Učna obveznost 24 ur pa imajo učitelji risanja (lepopisja, ročni del, petja) in splošnoizobraževalnih šolah in praktičnega pouka (na strokovnih šolah). Znižano učno obveznost 20 ur imajo vsi učitelji (ne glede na naziv) srbskohrvatskega jezika na vseh šolah s predmetnim poukom, na strokovnih šolah pa tudi še učitelji takih strokovnih predmetov, za katere predvideva učni načrt po-

leg teoretične obdelave tudi še pisemne vaje, grafične izdelke ali sicer neko dejavnost, ki jo mora predmetni učitelj pregledovati ali ocenjevati izven rednih učnih ur. Za dve uri znižano učno obveznost imajo tudi vsi pripravniki za nazive prosvetne službe. Učitelji risanja morejo imeti s pristankom pristojnega sveta tudi samo 18 ur obveznega tedenskega pouka, ako se bavijo z umetniškimi delom.

S spremembami odloka so izenačeni glede učne obveznosti oziroma znižane učne obveznosti tudi ravnatelji vajeških šol z ravnatelji drugih šol. Za honorarno delo ima odlok tele postavke: za uro predmetnega pouka v osemletni obvezni šoli (ne glede na naziv učitelja) 120 din; prav toliko znaša

